

مدرسه خوب هر روز باید از نو ساخته شود!

ایده‌هایی از آموزش و پرورش فنلاند

(رهاورد سفر)

تألیف:

سید حسین رضوی خوشفی

سرشناسه: رضوی خوسفی، سیدحسین، ۱۳۵۲ -
عنوان و نام پدیدآور: مدرسه خوب هر روز باید از نو ساخته شود : ایده‌هایی از آموزش و پرورش
فنلاند (رهاورد سفر)/تالیف سیدحسین رضوی خوسفی.

مشخصات نشر: یزد: تیک، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۲۰۰ص.

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۷۴۷-۱-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

عنوان دیگر: ایده‌هایی از آموزش و پرورش فنلاند (رهاورد سفر).

موضوع: آموزش و پرورش -- فنلاند

موضوع: Education Fin. and

رده بندی کتبه : LA۱۰۱۱

رده بندی دیویی : ۳۰/۹۴۸.۷

شماره کتابشناسی ملی ۶۱۲۰۹۸

مدرسه خوب هر روز باید از نو ساخته شود!

عنوان کتاب:

ایده‌هایی از آموزش و پرورش فنلاند (رهاورد سفر)

سیدحسین رضوی خوسفی

تألیف:

انتشارات تیک

ناشر:

سیدحسین رضوی خوسفی

مدیر مسئول:

۹۷۸-۶۲۲-۹۶۷۴۷-۱-۰

شابک:

۹-۳۴۸۰۰۳۰۸۲۳۷

شناسه مجوز:

۱۳۹۱ - اول

شمارگان:

۳۵۰۰۰

نوبت چاپ:

۳۵۰۰۰

قیمت:

یزد - انتشارات تیک ۰۹۱۳۳۵۷۸۲۵۷ - ۰۳۵۳۸۲۸۱۲۷۸

مرکز پخش:

WWW.TICKPUB.IR

خرید اینترنتی:

WWW.TICKPUB.IR

وب‌گاه انتشارات:

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر انتشارات تیک محفوظ است؛ و هیچ شخص حقیقی و

حقوقی حق چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از فتوکپی، چاپ کتاب و ... ندارد

و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است.

فهرست

۵	 مقدمه
۱۱	 فصل اول: آشنایی با فنلاند
۱۱	 درباره کشور فنلاند
۱۱	 تاریخ مختصر فنلاند
۱۳	 وضعیت آرهاری فنلاند در مقیاس جهانی
۱۵	 فنلاند از نگاه آمار و ارقام
۱۹	 آداب و رسوم فنلاندی
۲۱	 یک روز زندگی در فنلاند
۲۳	 فصل دوم: جایگاه معلم در آموزش و پرورش فنلاند
۲۳	 ساختار آموزش و پرورش
۲۴	 وضعیت آموزش و پرورش فنلاند در دنیا
۲۶	 معلمان
۲۶	 دلایل محبوبیت و جذابیت شغل معلمی در فنلاند
۳۰	 حقوق معلمان
۳۳	 تربیت معلم
۳۵	 نحوه انتخاب دانشجویان معلمان در برنامه های مختلف آموزش
۳۸	 دانشگاه های تربیت معلم فنلاند
۴۵	 نرخ صلاحیت معلمان
۴۷	 میزان مشارکت معلمان در برنامه های توسعه حرفه ای
۴۸	 نیازهای امروز و فردای معلمان
۴۹	 فصل سوم: ساختار نظام آموزشی فنلاند
۴۹	 دوره های تحصیلی فنلاند
۵۰	 وضعیت عمومی مدارس فنلاندی
۵۴	 عملکرد فنلاند در آزمون های بین المللی

۵۶	 نکات اساسی درباره نظام آموزشی فنلاند
۵۸	 مدارس؛ محور اصلی آموزش و پرورش فنلاند
۶۴	 بررسی دوره‌های تحصیلی نظام آموزش فنلاند
۶۴	 ۱- مهدکودک
۶۶	 ۲- پیش دبستانی
۶۸	 ۳- دوره آموزش عمومی
۷۱	 ۴- دوره دوم متوسطه
۷۸	 ۵- آموزش عالی
۸۱	 فصل چهارم: معرفی سیستم ویکردهای آموزشی در نظام آموزشی فنلاند
۸۱	 الف: رویکرد یادگیری پدیده محور
۸۶	 ب: رویکرد آموزش مهارت‌های زندگی در مدارس
۱۰۳	 فصل پنجم: معرفی ایده‌ها و نوآوری‌های آموزشی فنلاند
۱۲۳	 فصل ششم: موضوعات دیگر درباره فنلاند
۱۲۳	 آموزش زبان خارجی در مدارس فنلاند
۱۲۶	 کتاب‌خوانی و کتابخانه‌های فنلاندی
۱۲۹	 حقوق نوجوانان و جوانان
۱۲۹	 تنبیه بدنی
۱۳۱	 اوقات فراغت
۱۳۲	 اوقات فراغت و ارتباطات در فنلاند
۱۳۴	 یک روز معمول در مدرسه فنلاندی
۱۳۸	 نقش فضای فیزیکی و کالبدی مدارس فنلاندی بر یادگیری دانش‌آموزان
۱۴۳	 فصل هفتم: مؤسسات و شرکت‌های آموزشی فنلاند در عرصه بین‌المللی
۱۷۷	 فصل هشتم: گزارش تصویری از فنلاند
۱۹۹	 منابع

مقدمه

به نام آنکه هستی نام از او یافت

تابستار ۱۳۹۷ برای بازدید از مدارس کشور فنلاند و نیز شرکت در یک دوره آموزشی در دانشگاه تورکو (Turku) با گروهی از معلمان و اساتید دانشگاه به سرپرستی دکتر علی حسینی خواه اعزام این کشور شدیم. انگیزه من از همراهی با این گروه و انجام سفر، آشنایی و شناخت بهتر آموزش پرورش فنلاند و نیز حضور در محیط‌های آموزشی این کشور بود. کشوری که نظام آموزشی آن در چهار به عنوان یک نظام کارآمد، پیشرو و موفق شناخته شده است و دانش‌آموزانش در آزمون‌های جهانی با بهترین نمره‌ها را کسب می‌کنند و این موجب شده هر ساله خیل عظیمی از پژوهشگران و توریست‌های آموزشی به دنبال کشف رازهای این موفقیت عظیم به این کشور روانه شوند و سفر گروه ما نیز با این همین برنامه‌ریزی شده بود.

ما در این سفر بازدیدهایی از مدارس فنلاندی داشتیم، با مدیران و معلمان این مدارس به گفتگو نشستیم و از نزدیک روند یک روز کاری مدارس را مورد بررسی و مشاهده قرار دادیم. در دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تورکو به عنوان یک مرکز تربیت معلم، حضور یافتیم و در دوره بررسی نظام آموزشی فنلاند و نیز کارگاه آموزشی کارآفرینی در مدارس شرکت کردیم. محور این کارگاه آموزشی، آشنایی با پروژه اسکیلون (SKILLOON) بود که به عنوان یک برنامه آموزش کارآفرینی در مدارس فنلاند و مدارس در دیگر نقاط دنیا اجرا می‌شود و زیر نظر دانشگاه تورکو به سرپرستی خانم پروفیسور یانا سیکولا (jaana seikkula) شکل گرفته است و حمایت می‌شود.

شرکت در این برنامه‌ها ضمن این که مرا به شناخت بهتر نظام آموزشی فنلاند رهنمون ساخت، نقطه عطفی در زندگی معلمی‌ام نیز شد از آن جهت که با نظام آموزشی منحصربه‌فردی آشنا شدم که بسیار متفاوت‌تر از نظامی است که خود سال‌ها عضوی از آن بوده‌ام و یا حتی متفاوت و برجسته‌تر از نظام‌های آموزشی دیگر کشورهایی که تاکنون دیده‌ام بودم.

و این خود انگیزه‌ای شد تا به این بازدیدها و دوره‌های آموزشی بسنده نکنم و تلاش کنم شناخت خود را عمیق‌تر و دقیق‌تر سازم و درکی گسترده‌تر از ساختار و بافت فرهنگی مدارس فنلاندی کسب نمایم. البته این بازدید یک هفته‌ای نه من و نه هیچ‌کس دیگری را در مقام متخصص و فرد مطلع از ساختار نظام آموزشی، فرهنگی و اجتماعی فنلاند قرار نمی‌دهد و من با باور به این نکته تلاش کردم در حین سفر و بعد از آن به تکمیل و جمع‌آوری یافته‌ها و اطلاعاتی درباره فنلاند و نظام آموزشی آن بپردازم و رهاوردی را از این سفر به دست دهم که حاصل این جهد و تلاش کتابی است که اکنون در اختیار شماست. این کتاب تنها به هدف شناساندن ساختار نظام آموزشی فنلاند به مخاطبان آماده نشده است، هدف این است که چگونه می‌توان بر مبنای این شعار که «جهانی فکر کن و بومی عمل کن» تجربه موفق فنلاندی را تجزیه و تحلیل کرد و از دیدگاه آموزشی اجرا شده در مدارس فنلاندی الگوبرداری کرد و بر اساس ساختار اجتماعی، فرهنگی، سیاسی کشورمان آنها را به کار بست. همچنین تلاش کرده‌ام در این کتاب به یافتن پاسخی برای پرسش‌هایی بپردازم که از مواجهه با «پارادوکس‌های فنلاندی» در ذهنمان شکل می‌گیرد. پارادوکس‌هایی که نه فقط در مقایسه نظام آموزشی فنلاند با نظام آموزشی ایران و دیگر کشورهای جهان وجود دارد، بلکه در دیگر جنبه‌های جامعه نیز قابل مشاهده است و از این جهت جالب و قابل توجه است.

«کوچک زیباست» یک ارزش اجتماعی در زندگی، هنر، معماری و فرهنگ فنلاندی‌ها است. اغلب ابتکارات و نوآوری‌ها در فنلاند بر اساس این باربرد و «بیک ایده‌های ساده، ایجادکننده تفاوت‌های بزرگ هستند. این حداقل‌گرایی در نظام آموزش فنلاند نیز مورد توجه بوده است. طول سال تحصیلی کوتاه، زمان کم کلاس‌های درس، تکالیف سبک منزل، حذف امتحانات، نبود نظام‌های ارزیابی عملکرد معلمان، حذف بازرسی مدارس، شروع آموزش از هفت سالگی نمونه‌هایی از این حداقل‌گرایی است و حاصل آن پیشرفت تحصیلی بالای دانش‌آموزان فنلاندی در آزمون‌ها بین‌المللی است که این موفقیت‌ها با وجود پارادوکس‌های فنلاندی در جای خود شگفت‌انگیز است.

آقای پاسی سالبرگ متخصص برجسته آموزش و پرورش فنلاند در کتاب درس‌های فنلاندی (سالبرگ، ۱۳۹۵: ۹۲-۱۰۲) به مواردی از این پارادوکس‌ها اشاره کرده است که آنها را می‌توان در موارد زیر خلاصه کرد.

پارادوکس اول: آموزش کمتر، یادگیری بیشتر:

در فنلاند کودکان یک سال دیرتر از سایر کشورها یعنی در ۷ سالگی وارد اول دبستان می‌شوند. همچنین مجموع ساعات آموزشی دانش‌آموزان فنلاندی کمتر از دیگر کشورها است. در مدارس متوسطه اول، به طور میانگین ۶۰۰ ساعت کل ساعات آموزشی سالانه است در حالی که در آمریکا این عدد ۱۰۸۰ ساعت می‌رسد.

دانش‌آموزان فنلاند در مدارس ابتدایی و متوسطه اول کمترین تکلیف را نسبت به کشورهای دیگر دارند. دانش‌آموزان فنلاندی به طور متوسط کمتر از نیم ساعت در روز تکلیف خانه دارند؛ و بیشتر تکلیفشان را قبل از ترک مدرسه در آنجا انجام می‌دهند.

کشورهای سنگاپور، کره جنوبی، ژاپن و چین در جهان آموزش و پرورش سرآمد و پیشرفته‌ای دارند که با فنلاند در این زمینه رقابت می‌کنند. ما پیشرفت دانش‌آموزان این کشورها با گذراندن ساعات متمادی در مدرسه، انجام تکالیف زیاد، برگزاری آزمون‌های زیاد، کلاس‌های اضافی طول روز و تعطیلات و نیز با شرکت در کلاس‌های خیریه و مدارس آماده‌سازی آزمون حاصل شده است.

همچنین دانش‌آموزان فنلاندی در مقایسه با همسالان خود در دیگر کشورها تحت فشار استرس و اضطراب کمتری هستند. بر طبق گزارش آزمون بین‌المللی پیزا فقط ۷ درصد دانش‌آموزان فنلاندی گفته‌اند وقتی در منزل تکالیف ریاضی خود را انجام می‌دهند احساس اضطراب دارند در حالی که این رقم برای دانش‌آموزان فرانسوی ۵۳ درصد و برای ژاپنی‌ها ۵۲ درصد بوده است. بر این اساس فرهنگ یادگیری بدون استرس و با آرامش در نظام آموزشی این کشور حاکم است.

پارادوکس دوم: آزمون کمتر، یادگیری بیشتر:

فنلاندی‌های اعتقادی به استفاده از آزمون‌های استاندارد برای بهبود بخشی و بالا بردن کیفیت آموزشی ندارند و براین اساس برگزاری آزمون‌های هماهنگ ملی و منطقه‌ای ممنوع است و دانش‌آموزان فنلاندی تا پایان دوره دوم متوسطه در هیچ آزمون هماهنگ منطقه‌ای یا ملی شرکت نمی‌کنند و تنها آزمون ملی این کشور آزمون جامع است که در پایان دوره متوسطه دوم در سطح کشوری و به طور هماهنگ برگزار می‌شود. در مدارس فنلاندی دانش‌آموزان در هیچ مقایسه مسابقه‌ای شرکت داده نمی‌شوند و این موضوع حتی در زندگی اجتماعی آنها نیز نمود دارد و یک دلیل کسب عنوان شادترین مردم جهان به همین حذف مقایسه و مسابقه از زندگی آنان می‌توان اشاره کرد.

پارادوکس سوم: عدالت به شرطی طریق افزایش تنوع:

زمانی که فنلاند به اتحادیه اروپا در سال ۱۹۹۵ پیوست، تنوع قومی و فرهنگی سریع‌تر از دیگر کشورهای اتحادیه اروپا به ویژه در شهرهای بزرگ رشد داشته است. مقامات فنلاندی باور دارند که توزیع مناسب‌تر دانش‌آموزان مهاجر در مدارس هم برای دانش‌آموزان و هم برای مدارس بهتر است. سیستم آموزشی عادلانه فنلاند یکی از نایج توجه سیستمی به عدالت اجتماعی و مداخله زودهنگام برای کمک به گروه‌های با نیازهای خاص، تعامل نزدیک بین آموزش و پرورش و سایر بخش‌ها - به ویژه بخش بهداشت و بخش اجتماعی - در جامعه فنلاند است. درک چگونگی افزایش مستمر سطح عملکرد دانش‌آموزان و کاهش اختلاف عملکرد آنها نکته مهمی است، این در حالی است که جامعه فنلاند از نصرفه‌نگی متنوع‌تر و از نظر اجتماعی پیچیده‌تر شده است. به عبارت دیگر فنلاند در ایجاد عدالت بیشتر از طریق افزایش تنوع قومی و فرهنگی در جامعه خود موفقیت‌هایی کسب کرده است.

به هر حال فنلاند در کنار موفقیت‌هایی که به عنوان کارآمدترین سیستم آموزش و پرورش دارد، موفق به کسب رتبه‌های شماره یک جهان برای پایدارترین کشور، سبزترین کشور، آزادترین مطبوعات، بیشترین مشارکت زنان در نیروی کار، بالاترین رتبه حق مالکیت، کمترین شاخص فاسد و اقتصادی‌ترین اقتصاد شده است.